

Møde i Bebyggelsesarkæologisk tænketank

Bebyggelsesarkæologi og teori

Arbejdsrapport fra d. 21. januar 2012

Tilstede: Christian Juel, Kamma Poulsen-Hansen, Steen Frydenlund, Søren A. Sørensen, Amanda Stevne Jørgensen, Susanne Ritz, Matteo Pilati, Anna S. Beck

1) Mødet startede med en kort indledning om emnet til rundbordsdiskussionen ved Matteo.

2) Anna præsenterede enkelte aspekter fra det tidligere møde i netværket: "Hvad er bebyggelsesarkæologien?"

3) Runde rundt om bordet om hvilke teoretiske indgangsvinkler den enkelte har haft til bebyggelsesarkæologi:

Matteo – startet med fokus på mesolitikum, intrasite analyser, Stapert, Lewis Binford, digitale rekonstruktioner

Susanne – oprindeligt ansporet af mesolitisk udgravning, nu mest jernalderudgravninger, udfordringer – at der mangler noget 'at tænke med', løfte udgravningerne, inspiration fra mesolitiske udgravninger?

Amanda – ved at skrive speciale om bygningsofre, synes at den teoretiske diskussion mangler

Anna – speciale om bebyggelsesarkæologi i håbet om at udvikle en beboelsesarkæologi, teoretisk argumentation.

Søren – mesolitisk udgravning, synes der mangler teori – også på specialeniveau, gruberne virker oversete, repetitionsarkæologi findes kun i de spørgsmål som vi stiller, vi bør arbejde på tværs af perioder.

Steen – især udgravet jernalderbebyggelse i det sydvestjyske område, interesseret i typehuse.

Kamma – forsøger at finde gnisten igen, har især arbejdet med middelalderbebyggelse, beboelsesarkæologi, fokus på spørgsmålene vi stiller, bør diskutere de overordnede problemstillinger.

Christian – har især gravet jernalder og middelalder, skriftlige kilders rolle i fht. De arkæologiske kilder – komparative, mangler noget krudt, metodediskussionen er forskellig fra teoridiskussionen.

4) Oplæg

Anna S. Beck: Optakt til en beboelsesarkæologi

Stikord:

I dag – mekanisk tilgang til bebyggelsen, glemmer/mangler at tænke mennesket ind og når det sker – statisk billede – fordi forskeren er distanceret fra materialet

Inspiration fra den britiske landskabsarkæologi → fænomenologi, praksisteori og reflektiv praksis –

hen imod en beboelsesarkæologi:

- Fra passiv og statisk til aktiv og dynamisk tilgang
- Det arkæologiske materiale er midlet, ikke målet
- Udgangspunkt i mennesket, ikke objekterne.
- Formålet er at forstå menneskers beboelse af og i verden

Bebyggelsen bør opfattes som udtryk for 'det gode liv' frem for en pragmatisk tilstand

Tag fat i følgende problemstillinger:

- bevægelse og rum
- menneske og handling
- øjenhøjde og oplevelse
- struktur og aktør
- betydning og symbolik
- variation og dynamik
- kontekst og sammenhæng

Matteo Pilati: Oldtidsarkitektur og Environment-Behaviour Studies (EBS)

Stikord:

EBS undersøger forholdet mellem det byggede rum og kulturen – antropologi, arkitektur og design
- A. Rapoport. EBS byder på et arkitektur-relateret teoretisk underlag, som kan bruges for at give en antropologisk tolkning af husmaterialet i arkæologi.

Konstatering 1 – teori i arkitektur begrænses til: store huse = elite vs små huse = almindelig befolkning → 'høvdingemodellen' bestemmer den sociale tolkning

Konstatering 2 – huset er anset som en økonomisk enhed -> funktionel tilgang til husets udformning, men det forklarer ikke formernes mangfoldighed

EBS' ståsteder

- de sociokulturelle aspekter – at det først og fremmest er de sociale normer og den ideologiske baggrund i et specifikt samfund, der bestemmer udformningen af huse
- at det byggede rum er designet – dvs. det udformes efter en valgproces, som skaber konkretiseringen af et ideal, budskab indlejret i den byggede rum
- non-verbal kommunikation og association gennem det byggede rum
- huset opfattes som byggeskik, hus og byggetradition er fælles sociale normer og idealer
- giver en antropologisk reference ramme
- motiverer problematisering og nye spørgsmål

Amanda Stevne Jørgensen: Første tanker om det teoretiske grundlag for specialet

Stikord:

Vi bør tænke over termerne vi bruger – definitioner af hus, bygning, hjem, bolig, fyld, affald, depot, offer.

Hvad fortæller deponeringer om det forhistoriske individs opfattelse af boligen?

Individet? Selvstændigt tænkende og agerende, hjem frem for værn, kan vælge at følge, bruge eller ændre traditioner, hermeneutisk syn.

Hjem er mere end en bygning – social og ideologisk ramme

Fremtiden – nye termer → bolig frem for bygning, ny strategi – beboelsesarkæologi, dele viden og tanker

Søren A. Sørensen: Bebyggelsesarkæologi i mesolitikum: kan erfaringerne bruges i andre perioder også?

Stikord:

Bebyggelsesmønster – Site-Catchment analyse – kan det bruges til at analysere en jernalderboplads?

Jochim – loven om minimumsbesvær

Landskab – imitation i arkitektur – kan man forestille sig det i jernalderarkitektur?

Forskning vs nødarkæologien – kan man bruge metoder til udgravning af mesolitiske bopaldser til fx at udgrave jernalderkulturlag?

Repetitionsarkæologi er et administrativt begreb som Kulturstyrelsen har fundet på, men vi er for begrænsede i vores spørgsmål. Repetitive spørgsmål forårsager repetitionsarkæologi.

5) Diskussion i grupper på 4-5 deltagere, delt i tre underdele: status: hvad er anvendelsen af teori i dansk bebyggelsesarkæologi?, Kritik: hvad er kritikpunkterne ved anvendelse af teori i dansk bebyggelsesarkæologi? Fremtid: hvordan kommer vi videre?

6) Opsamling i plenum af gruppediskussionerne

Teoretisk status:

- ateoretisk og ubevidst
- konservative rammer
- positivistisk
  - funktionalistisk
  - præget af empiri

Kritik:

- urefleksiv - giver dårlig praksis
- for lidt kendskab til teoridannelse
- individuelle udgravninger
- stort skel mellem teori og praksis, mellem museumsarkæologi og universitetsarkæologien
- repetitionsarkæologi pga. spørgsmålene ikke fornys
- for lidt tid til universitetsstudierne
- for dårlige til at præsentere tvivlsspørgsmål
- for lidt refleksion

Fremtid:

- mere diskussion – hvad er arkæologiens formål?
- 'værdiskabende arkæologi' – hvad er det?
- mere vidensdeling
- mere refleksiv praksis

7) Christian og Kamma præsenterede følgende mødets diskussionsemne ”Hvordan bryder vi dogmerne?”

Forslag:

- Vi talte om at man burde lave en bibliografi på hjemmesiden, som alle kunne spæde til med teoretisk orienteret litteratur, som kan bygges op løbende.

- Burde vi selv arbejde hen imod en bog om bebyggelsesarkæologi? Denne bog mangler i al fald.